

Koronavirüs Pandemi Döneminde Aşı Karşıtlığı, Sosyal Medya ve Komplo Teorileri

Anti-Vaccine Social Media and Conspiracy Theories During The Coronavirus Pandemic Period

Kamuran Gülarıslan Değer, Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Esenyurt Üniversitesi, E-posta: kamurandeger@esenyurt.edu.tr

<https://doi.org/10.47998/ikad.1070190>

Anahtar Kelimeler:

Aşı Karşıtları,
Koronavirüs,
Covid 19 Aşısı,
Sosyal Medya,
Komplo Teorileri.

Öz

Covid 19 pandemi sürecinde aşı kampanyalarında belirlenen hedeflere ulaşılmasını engelleyen en büyük etkenlerden biri de aşı karşıtlarının özellikle sosyal medyadaki örgütlü yapılanmasıdır. Bu doğrultuda araştırmada aşı karşıtlarının sosyal medya platformlarında kullandığı ve diğer çevrimiçi kullanıcılarla paylaştıkları iletilerde hangi komplo teorileriyle yaklaşımlarını desteklemeye çalıştıklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın birinci kısmında Covid 19 pandemi sürecinde komplo teorileri ve sosyal medya konuları üzerinde durulurken, ikinci kısımda ise aşı karşıtlarının görüşlerini desteklemek amacıyla paylaştığı komplo teorilerinin içerikleri belirlenmektedir. Araştırma 1-30 Eylül tarihleri arasında #Aşıolmayacağım, #Aşızorbalığınadiren, #Aşıdeğilbiyolojiksilah ve #Aşıyahayır hastagleri üzerinden içerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilmektedir. Elde edilen bulgular neticesinde, aşı karşıtlarının salgınının küresel güçlerin yenedünya düzeni için oluşturdukları planın bir parçası olduğu yönünde komplo teorisini yoğun olarak kullandığı anlaşılmaktadır. Öte yandan MRNA aşıları ile insan genlerinin değiştirildiği ve aşılama ile insan neslinin yok edilmeye çalışıldığı, aşılama insanları kobay olarak kullandığı, Covid 19'un biyolojik bir silah olduğu, aşılama arttıkça toplumdaki vaka sayılarının da artış gösterdiği ve yeni hastalıkların oluşumuna yol açtığı, aşılarla insanlara çip takıldığı, insanların kısırlaştırıldığı, Bill Gates'in aşılar ile dünya nüfusunun azaltılabileceği yönündeki geçmiş yıllara ait açıklamalarının yakın oranlarda içerik paylaşımlarında yer aldığı belirlenmiştir.

Keywords:

Anti-vaccine,
Coronavirus,
Covid 19 Vaccine,
Social Media,
Conspiracy Theories.

Abstract

Conspiracy theories, whose truth or falsity cannot be concluded, circulate especially in times of uncertainty and are adopted by a significant part of the society. Conspiracy theories, with the belief system they bring, have an important place in shaping people's attitudes and behaviors towards a problem or issue in times of crisis. One of the biggest factors preventing the achievement of the targets set in the vaccination campaigns during the Covid 19 pandemic process is the organized structuring of the vaccine opponents, especially in social media. In this direction, it is aimed to determine which conspiracy theories the anti-vaccine people try to support their approaches in the messages they use on social media platforms and share with other online users. In the research, content analysis method is used over the messages in the #Aşıolmayacağım, #Aşızorbalığınadiren, #Aşıdeğilbiyolojiksilah and #Aşıyahayır between 1-30 September. In the first part of the study, conspiracy theories and social media issues are emphasized during the Covid 19 pandemic, while in the second part the content of the conspiracy theories shared by anti-vaccine opponents to support their views is tried to be determined by content analysis method. However, omnioptic surveillance and purchasing behaviors of individuals do not indicate a significant difference.

Giriş

Brotherton (2015: 9), günümüz dünyasında hiçbir şeyin görüldüğü gibi olmadığını ifade ederek, doğruyu ya da insanı sarsan gerçeği saklamak için çoğu zaman rahatlatıcı yalanların üretildiğinden bahsetmektedir. Bu anlamda ne kadar doğru ya da ne kadar yanlış olduğu konusunda herhangi bir sonuca bağlanamayan komplo teorileri, özellikle belirsizliğin hüküm sürdüğü dönemlerde dolaşıma girmekte ve toplumun bir kesimi tarafından benimsenmektedir. Komplo teorilerinin beraberinde getirdiği inanç sistemi, insanların bir sorun ya da konu karşısında tutum ve davranış şekillerinin oluşumunu etkileyebilmektedir.

2020 yılında gerçekleştirilen bir araştırmada elde edilen bulgular, katılımcıların yüzde 36'sının COVID-19 ile ilgili komplo teorilerine küçük bir yanılma payıyla ya da kesinlikle doğru olduğuna inandıklarını ortaya koymaktadır (Aktaran: Moffitt vd., 2021: 1). Komplo teorileri dünyada gerçekte neler olup bittiğini yansıtmasa da bizlere gizli benliklerimize dair çok şey anlatır. Komplo teorileri beynimizde bulunan önyargılara, en derin arzularımıza, korkularımıza, dünyaya ve insanlara dair kabullerimize dokunur. Dolayısıyla insan doğası itibarıyla şüpheli zihinlere sahiptir ve en önemlisi doğuştan birer komplo teorisyenidir (Brotherton, 2015: 22). Brotherton'ın fikirlerinden yola çıkıldığında, benzer şekilde hareket eden şüpheli zihinlerin Covid 19 pandemi sürecinde güvensizlik ortamının oluşumuna zemin hazırladığı söylenebilir. Diğer bir ifade ile komplo teorilerine olan inanç toplumun kurumlara olan güvensizliğini beraberinde getirir. Nitekim Covid 19 bağlamında komplo teorilerinin insanların tutum ve davranışları üzerine etkisinin araştırıldığı bir çalışmada komplo teorilerine olan inancın kurumsal güveni, diğer bir ifade ile siyasal iktidarların politikalarına duyulan güveni sarstığı, kurumlara olan güvenin sarsılmasının ise pandemi ile mücadeleyi etkisiz kıldığı ifade edilmektedir (Pummerer vd., 2020: 57).

Covid 19 pandemi sürecinde aşı kampanyalarında belirlenen hedeflere ulaşılmasını engelleyen en büyük etkenlerden biri de aşı karşıtlarının özellikle sosyal medyadaki örgütlü yapılanmasıdır. Bu doğrultuda araştırmada, aşı karşıtlarının sosyal medya platformlarında kullandığı ve diğer çevrimiçi kullanıcılarla paylaştıkları iletilerde hangi komplo teorileriyle yaklaşımlarını desteklemeye çalıştıklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın birinci kısmında Covid 19 pandemi sürecinde komplo teorileri ve sosyal medya konuları üzerinde durulurken, ikinci kısımda ise aşı karşıtlarının görüşlerini desteklemek amacıyla paylaştığı komplo teorilerinin içerikleri belirlenmektedir. Araştırma 1-30 Eylül tarihleri arasında #Aşılolmayacağım, #Aşızorbalığınadiren, #Aşıdeğilbiyolojiksilah ve #Aşıyahayır hastaları üzerinden içerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilmektedir.

Tarihsel Süreçte Aşı Karşıtlığı ve Komplo Teorileri

Bu noktada iletişimin insanlık tarihi kadar eski olduğu düşünülürse, yalanın geçmişinin insanın ilk iletişim kurma çabalarına kadar dayandığı söylenebilir. Avcı toplayıcı grupların hayatta kalmak ve beslenmek için hayvanları aldatarak uçurumdan aşağıya düşürecek planlar yapması aslında, sözsüz iletişim çağında bile aldatmanın olduğunu

göstermektedir (Aktaran: Uluk, 2018: 59). Benzer şekilde doğruluğu ya da yanlışlığı konusunda hiçbir kanıt sunulamayan komplo teorileri de, güç odaklarının çeşitli amaçlar için algı oluşturmak üzere kullandığı bir tür aldatma yöntemi olarak yorumlanabilir. Bu süreç çok az sayıda ya da hiç mevcut olmayan sözde somut deliller üzerinden olağanüstü yeteneklere sahip komplocuların türemesine yol açar. Çeşitli amaçlar doğrultusunda bu gizli komplocular bütün sınırları ihlal ederler ve toplumu içeriden zayıflatırlar (Aktay, 2010: 21).

Aşı karşıtlarının haklılıklarını destekleyebilmek amacıyla komplo teorilerinden faydalanmaları sadece günümüz Covid 19 pandemi sürecinde değil, tarihsel süreçler içerisinde de kendini göstermektedir. Nitekim kızamık ve kabakulak hastalığına karşı koruyan MMR aşısı, 1990'ların sonunda itibaren sık sık komplo tonuna bürünen yoğun tartışma ve korkuların odağında yer almıştır. MMR aşısının çocuklarda otizm hastalığına neden olduğu yönündeki iddiaların medyada yer alması ebeveynleri aşıyla ilgili endişe hatta panik duygularına sevk etmiştir. 2001 ve 2003 yılları arasında hikâyenin yeniden basında yer alması korkuların büyümesine yol açmış ve bunun neticesinde yüzde 80 oranında aşı kullanımı azalmıştır. 2004 tarihinde ise bir gazetecinin konuyla ilgili araştırması, MMR aşısıyla ilgili ortaya atılan iddiaların yalan temelinde şekillendiğini ortaya çıkarmıştır (Brotherton, 2015: 67). Birçok medya yorumcusunun karma aşı ve otizm arasındaki ilişkinin kanıtlanmadığını dair haberleri paylaşmasına rağmen anne ve babaların zihninde sadece otizm sözcüğü kalmıştır. Konuya farklı bir boyuttan bakan Furedi (1998: 12), karma aşı savunucuları sayısının toplumu salgınlardan koruyacak seviyenin altına düşmesinin sorumlusu olarak sadece tek bir kişinin, karma aşının otizme neden olduğu iddiasını ortaya atan Andrew Wakefiel'in gösterilmesini eleştirmektedir. Furedi'nin eleştirisinin temel dayanağını ise korku toplumu oluşturmaktadır. Buna göre korku içinde olan toplumlar günümüzde sağlık konusundaki en temelsiz iddiayı bile ciddiye almaya hazırdır. Bu konuyu yersiz bulan kişiler ise, Wakefiel örneğinde olduğu gibi tıbbi kanıtlar göstermeseler bile kamuoyunu yanıltmak ve gerçekleri gizlemekle suçlanmaktadır.

MMR aşısı öncesinde tarih boyunca diğer hastalıklara göre daha fazla ölümlere neden olan ve tarihin gidişatını belirleyen çiçek hastalığının tedavisi için geliştirilen aşıya karşı olanların da varlığı dikkat çekicidir. Aşı karşıtı hareketler, 1850 ve 1860 tarihleri arasında aşının vurulma zorunluluğuyla ilgili yasa tasarısının Britanya Parlamentosu'ndan geçmesiyle baş göstermiştir. Aşı zorunluluğuyla ilgili yasa tasarısı çocuklarına çiçek aşısı yaptırmayan ebeveynlerin para ve hapis cezası verilmesini öngörmektedir (Brotherton, 2015: 74-75). Bu tarihlerde Avrupa'da 100 binden fazla kişi çiçek hastalığına karşı aşılanmış olmasına rağmen aşı karşıtlarının mücadelesi devam etmiştir. Aşı karşıtlarının mücadelesi Fransız karikatürlerine de konu olmuştur. Örneğin bir grup çocuğun dehşet içinde kaçtığı ve bir at arabasının yer aldığı Fransız karikatüründe, dev bir şırınga ve iğne tutan iki adamın sürdüğü at arabasının arkasında hastalıktan yeşil bir canavara dönüşmüş bir kadın resmedilmiştir (<https://www.indyturk.com/node/322596/sağlık/ası-karsıtlığı-yüzlerce-yıllık-tarihi-nasil-doğdu-nasil-örgütlendi>, Erişim Tarihi: 16.01.2022).

İngiltere Birmingham'da çiçek aşısının zorunlu tutulması ve çocuklarına çiçek aşısı yaptırmak istemeyen ailelerin tutuklanması üzerine en büyük aşı karşıtı gösterisi olarak

tarihe geçmiştir. Aşı konusunda insanların zorlama ile ikna edilemeyeceğini belirten etiner, 100 bin kişinin katıldığı bu gösteri sonrasında aşıların insanları ikna ederek uygulanmasıyla ilgili geniş bir konsensus oluşturulduğunu ifade etmektedir (<https://www.trthaber.com/haber/koronavirus/asi-karsitliginin-yuzlerce-yil-oncesine-dayanan-tarihi-609051.html>, Erişim Tarihi: 18.01.2022). Aşı karşıtlarının görüşleri en iyimser bakışla yararsız, daha kötümser bir yaklaşımla ise sahtekârlık ya da zehir olduğu iddiaları etrafında şekillenmişti. 1900 yılına gelindiğinde İngiltere’de 200 civarında aşı karşıtı grup oluşmuş ve bu akım ABD’de hızlı bir şekilde etkili olmuştur. Aşı karşıtlarının mücadelesi sonrasında İngiliz Hkmeti tarafından yeni bir yasa çıkarılarak muhalif düşünceli kişilerin çocuklarına aşı yaptırmama seçeneğine yönelmesine izin vermiştir. Fakat bu karardan kısa bir süre sonra aşılama oranları düşmüş ve ülkenin çeşitli bölgelerinde yeniden iek salgını hastalığı baş göstermiştir (Brotherten, 2015: 74-75). etiner, o dönemde iek aşısına karşı olanların aşının sığır çiçeğinden geliştirilmiş olmasına atıfta bulunarak, bu aşıyı yaptıranların zaman içinde sığırlara benzeyeceklerine inandıklarını belirtmektedir. Oyle ki, bu dönemin insanların yarı insan yarı sığır yaratıklar ortaya çıkacağını iddia ettiklerini, hatta bu iddiaları içeren bilimsel makalelerin bile yayımlandığını belirtmektedir (<https://www.trthaber.com/haber/koronavirus/asi-karsitliginin-yuzlerce-yil-oncesine-dayanan-tarihi-609051.html>, Erişim Tarihi: 18.01.2022).

Benzer bir senaryo ise AIDS’in dışarı sızan bir biyolojik savaş deneyi ürünü olduğunu öne sürmektedir. Bu öykünün bir benzeri de AIDS’in beyazların siyahları öldürmek amacıyla yaydıkları bir savaş mikrobu olduğu savıdır (Ramsay, 2008: 30). Günümüze gelindiğinde ise, Covid 19 pandemi sürecinde aşı karşıtlarının ileri sürdüğü kompto teorileri arasında aşılama ile insan bedenine ip takılacağı ve bu sayede küresel çapta insanların kontrolünün sağlanacağı, Bill Gates’in küresel bir g olmak için aşı programının baş aktörü olduğu, dünyada insan nüfusunun azaltılması için aşılardan yararlanıldığı, diğer bir ifade ile aşıların insanları kısırlaştıracağı, aşıların 5G teknolojileriyle ilişkisi, aşılama ile insan genleriyle oynandığı ve aslında insan neslinin yok edilmek istendiği, aşıların biyolojik silah olduğu yönünde iddiaların geniş yer tuttuğu anlaşılmaktadır. Aşılarla ilgili diğer bir kompto teorisi de aşıların infertilite nedeni olması iddialarını içermektedir. Buna göre iddiaların içeriği oldukça eski olan, daha çok Orta Doğu ve Afrika ülkelerinden kaynaklanan ve hiçbir tıbbi gerekçe ve kanıtı dayanmamaktadır. Bu iddia; çoğunlukla aşı üreten firmaların Batı kökenli olması, Dünya Sağlık rgt takibinde ve ülkelerin ücretsiz aşılama politikalarına dâhil olması, aşıların aslında Müslüman kökenli ülkelerin nüfus artışını engelleme maksatlı üretildiği ve yaptırıldığı iddia edilmektedir. Benzeri kayęı, Doğu ve Güneydoğu Bölgeleri’nde daha yoğun olmak üzere, ülkemizde de yaygın olarak grlmektedir. Oysa bu kayęıyı taşıyan kişilerin, bu aşıları üreten, geliştiren ülkelerin de rutin aşılama takviminde olduğu gerçeğini atladığı anlaşılmaktadır (Kılıarsalan, 2020: 36).

Pandemi Sürecinde Kompto Teorileri ve Sosyal Medya

Brotherten’a (2015: 33) göre, antik çağlara kadar uzanan kompto teorileri zaman içinde daha da genişleyerek varlığını korurken, günümüzde daha gizemli, daha yıkıcı ve evrensel bir hal almıştır. Covid 19 pandemi süreci açısından ele alındığında kompto teorilerinin insanlar üzerinde küresel çapta etkilerinden bahsedilebilir. Medya ve iletişim teknolojilerinin modern günlük deneyimin içindeki yayınlığı ve bunun bir sonucu

olarak da dolayımlanmış deneyimin dolaysız deneyimle iç içe geçtiği düşünüldüğünde (Tomlison, 1999: 159), sosyal medyanın insan ve toplumların yaşamına etkisi üzerinde durulması gereken önemli bir husus olduğu söylenebilir. Nitekim pandemi sürecinde mecburi kapanma yaşayan toplumlar dünyayla iletişimlerini sosyal medya üzerinden gerçekleştirmiştir. Bu dönemde sosyal medyada Covid 19 ve pandemi süreciyle ilgili paylaşılan bilgilerin gerçekliğinin sorgulanmadan kabul görmesi sürecin daha da zor atlatılmasının başlıca sebepleri arasında gösterilmiştir. Pandemi sürecini ‘troller ve komplo teorileri’ ile mücadele olarak tanımlayan Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Genel Direktörü Dr. Tedros, yanlış bilginin kafa karışıklığına ve korkunun yayılımına neden olduğunu belirtirken, bu durumun salgın ile mücadeleyi engellediğini ifade etmiştir (Depoux vd., 2020: 1).

Bu anlamda ele alındığında komplo teorilerinin yayılmasında kullanılan araçlardan biri olan sosyal medyanın, halk sağlığıyla ilgili krizlerde toplumsal tutum ve davranışları etkilemede önemli bir yere sahip olduğu hatırlanmalıdır. Nitekim toplumu ikna etme stratejileri açısından ele alındığında, öncelikli olarak sosyal medyada hangi komplo teorilerinin kimler tarafından ve nasıl yayıldığına bilinmesi başlangıç noktası olarak belirlenebilir (Moffitt, vd., 2021: 2). Bu sayede sosyal medyada yer alan içeriklerin bilinmesi, sosyal davranışı hesaba katan daha etkili salgın modellerinin ve kriz zamanlarında daha etkili iletişim stratejilerinin tasarlanmasına yardımcı olacaktır (Cinelli vd., 2020: 6).

Kriz dönemlerinde sosyal medyanın halk sağlığının desteklenmesiyle ilgili benzer düşünceleri dile getirildiği bir başka araştırmada ise Çin Hükümeti’nin pandemi sürecinde akıllıca olarak yorumladığı uygulamalara değinmektedir. Buna göre Çin’de kitlesel karantina sırasında söylenti ve paniğin yayılmasını önlemek için sosyal medya kullanılırken, bir yandan da topluma karantinanın nedenleri ve hastalıktan korunmak için pratik bilgilerin aktarımı gerçekleştirilmiştir. Sosyal medya üzerinden uygulanan bu strateji sayesinde kitlesel karantina sırasında yanlış bilgilerin toplumu etkisi altına alması engellenirken, bir yandan da toplumun güveninin kazanılması sağlanmıştır (Depoux vd., 2020: 2). Komplo teorilerinin süreç yönetiminin merkezinde korku ve ürettiği güvenlik sendromu vardır. Korku insanları yabancı unsurlara karşı uyararak onlara zarar verecek tehditlerden uzak tutmaya yardım eden bir güvenlik ve alarm sistemi gibi çalışır (Çetin, 2012: s.31). Bu noktada pandemi sürecinde güven unsuru üzerinde önemli üzerinde durulması gereken bir husustur. Çünkü güven unsurunun tesis edilemediği bir iletişim sürecinde ikna stratejilerinin de başarıya ulaşması şansı bulunmamaktadır.

Shahsavari ve Hour (2020: 297) gerçekleştirdikleri araştırmada, baskın bir komplo teorisi olmamakla birlikte çok sayıda komplo teorisinin pandemi sürecinde sosyal medya üzerinden paylaşıldığını ortaya koymaktadır. Buna göre, ABD’de pandeminin ilk sürecinde sosyal medya üzerinde paylaşılan başlıca komplo teorilerini virüsünün biyolojik silah olarak laboratuvarlarda üretildiği, 5G sinyalleri ile potansiyel olarak etkinleştirildiği ve pandemide küreselcilerin oynadığı etkin rol oluşturmaktadır. Öte yandan Bill Gates’in paylaşılan iletilerde baş aktör olarak yer aldığı belirlenen araştırmada, Gates’in dünya çapında nüfus patlamasını kontrol altına almak için küresel bir aşı programını geliştirmeye gönüllü olarak nitelendirildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Komplo teorilerinin incelendiği

araştırmada ayrıca bazı sosyal medya kullanıcılarının yapmış oldukları yorumlarda KP (Çin Komünist Partisi)'ne atıfta bulunduğu ya da "Çin Komünist vebas" gibi ifadelerle irksal olarak aşağılayıcı söylemlerin kullanıldığını belirlenmiştir.

Yapılan bir başka araştırma ise komplo teorilerini içeren bazı içeriklerin Amerika Birleşik Devletleri merkezli bot hesaplardan paylaşılma olma olasılığının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre bazı samimi olmayan aktörler otomatik ya da yarı otomatik bot hesapları kullanarak pandemi sürecinde etkin rol oynamaya çalışmışlardır. Buna göre çalışmada, sosyal medya şirketlerinin bot hesaplarının kaldırmasına yardımcı olabileceği gibi, halk eğitim merkezlerinin de sorunla ilgili en etkili yöntemlerin geliştirilmesi ve önlemlerin alınması konusunda daha çok çaba sarf etmeleri önerilerinde bulunmaktadır. (Moffitt vd., 2021: 15). Bot hesaplar çeşitli amaçlar doğrultusunda ulusal ya da küresel çapta kamuoyunun oluşumunda etkili kullanılan araçlardır. Bu araçların kullanılmasındaki asıl hedef toplumun manipüle edilerek belirli bir doğrultu da yönlendirilmesidir.

Bu doğrultuda ele alındığında sosyal medyanın kullanımıyla ilgili daha önce EBOLA salgını sırasında krizi yönetmek için belirlenen yöntemlerin bugün tüm dünyayı kasıp kavuran COVID-19 pandemi süreci içinde geçerli olduğu söylenebilir. 2014 tarihinde yapılan EBODAC Project (EBOLA Vaccine Deployment, Acceptance and Compliance Initiative), birden fazla ülkede karantina önlemleri etrafında ortaya çıkan sorunlarla başa çıkmak için ülke düzeyinde iletişim ve katılım stratejilerinin geliştirilmesini içermektedir. Bunun için öncelikle bir söylenti yönetim stratejisi geliştirilmesi, topluluk dinleme ağları ve sosyal medyanın yakından takibi ve rehberliğinin yapılmasının yanı sıra, EBOLA için geliştirilen aşının kabulünün sağlanması için yeni teknikler ve mobil uygulamaların geliştirilmesi önerilmektedir. Diğer yandan çalışmada, mevcut Covid 19 krizinde gerçek zamanlı bilgi paylaşım sistemlerinin geliştirilmesi, sosyal medya platformlarında bilgi ve analiz yapılması ve küresel boyutta çok dilli bir sisteminin kullanılması öneriler arasında yer almaktadır (Depoux vd., 2020: 2).

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Covid 19 pandemi sürecinde aşı kampanyalarında belirlenen hedeflere ulaşılmasını engelleyen en büyük etkenlerden biri de aşı karşıtlarının özellikle sosyal medyadaki örgütlü yapılanmasıdır. Bu doğrultuda araştırmada aşı karşıtlarının sosyal medya platformlarında kullandığı ve diğer evrimii kullanıcılarla paylaştıkları iletiilerde hangi komplo teorileriyle yaklaşımlarını desteklemeye çalıştıklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın birinci kısmında Covid 19 pandemi sürecinde komplo teorileri ve sosyal medya konuları üzerinde durulurken, ikinci kısımda ise #Aşıolmayacağım, #Aşızorbalığınadiren, #Aşıdeğilbiyolojiksilah ve #Aşıyahayır hastagleri üzerinden 1-30 Eylül tarihleri arasında paylaşılan 690 ileti üzerinden içerik analizi yöntemiyle incelenmektedir. İçerik analizinin kullanıldığı araştırmada ilk çizelgede hastaglerdeki toplam iletiiler ortaya konulurken, diğer çizelgede ise hastaglere göre komplo teorileri belirlenerek kategorize edilmektedir.

Araştırmanın Bulguları

Tablo 1

Twitter’da İncelenen Hashtaglerde Yer Alan Mesaj Sayısı

	Sayı	Oran (%)
#Aşıolmayacağım	152	22
#Aşızorbalığınadiren	145	21
#Aşıdeğilbiyolojiksilah	175	25
#Aşıyahayır	218	32
TOPLAM	690	100

Tabloya göre incelenen tweetlerde #Aşıolmayacağım Hashtagi’nde yüzde 22, #Aşızorbalığınadiren Hastagi’nde yüzde 21, #Aşıdeğilbiyolojiksilah Hastagi’nde yüzde 25, #Aşıyahayır Hastagi’nde ise yüzde 32 oranında ileti incelenmektedir.

Tablo 2

#Aşıolmayacağım Hashtagi’nde Yer Alan Komplo Teorileri

	Sayı	Oran(%)
Pandemi, yeni dünya düzeni için küresel güçlerin oluşturduğu bir plandır.	4	2.6
Mrna aşıları ile insan nesli yok edilmek isteniyor.	4	2.6
Mrna aşıları ile insan genleri değiştiriliyor.	3	2
Mrna aşıları ile insan nüfusu kontrol edilmek isteniyor.	1	0.7
Mrna aşıları ile insan vücuduna çip takılıyor.	2	1.3
Covid 19 aşıları ile ülkede ve tüm dünyada vaka sayılarında artış yaşandı.	6	4
Covid 19 aşıları yeni hastalıkların oluşumuna yol açıyor.	-	-
Covid 19 aşılarında insanlar kobay olarak kullanılıyor.	5	3
Aşı insanları kısır yapıyor.	2	1.3
Covid 19 biyolojik bir silahtır.	-	-
Diğer	125	82
TOPLAM	152	100

Tabloda yüzde 4 oranında “Covid 19 aşıları ile ülkede ve tüm dünyada vaka sayılarında artış yaşandı”, yüzde 2.6 oranında “MRNA aşıları ile insan nesli yok edilmek isteniyor” ve “pandemi yeni dünya düzeni için küresel güçlerin oluşturduğu bir plandır”, yüzde 3 oranında “Covid 19 aşılarında insanlar kobay olarak kullanılıyor”, yüzde 2 oranında “insan genleri değiştirilmek” isteniyor, yüzde 1.3 ile aşılar ise “insan vücuduna çip takılıyor” ve “aşı insanları kısır yapıyor”, yüzde 0.7 oranında ise “aşılar ile insan nüfusu kontrol edilmek isteniyor” komplo teorilerinin yer aldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3

#Aşıolmayacağım Hashtagi’nde Yer Alan Komplo Teorileri İletileri

	Sayı	Oran (%)
Salgın küresel güçlerin ortaya koyduğu bir plandır. Aşı planın bir parçasıdır.	4	2.6
İnsanlığın soyu tükenecek/Aşı insanların soy kırımıdır.	4	2.6

Aşı ile insanlara ip takılmak isteniyor.	2	1.2
Mrna aşısı insan genleri değiştirilmek isteniyor.	3	2
Covid 19 aşısında insanlar kobay olarak kullanılıyor.	5	3
Aşı insanları kısır yapıyor.	2	1.2
Hitlerin “öjanik programı” uygulanıyor. Amaç insanlığı tek bir modele çevirmek.	1	0.7
Aşılama oranları arttıkça toplumda vaka sayıları da artıyor.	6	4
Bill Gates: Aşılar ile dünya nüfusu yüzde 10-15 oranında düşürebiliriz.	1	0.7
Diğer	124	82
TOPLAM	152	100

Tabloda “Aşılama oranı arttıkça toplumda vaka sayıları artıyor” iletisi yüzde 4, “Covid 19 aşısında insanlar kobay olarak kullanılıyor” yüzde 3, “Salgın küresel güçlerin ortaya koyduğu bir plandır, aşı planının bir parçasıdır” iletisi 2.6, “İnsanlığın soyu tükenecek, aşı insanların soy kırımıdır” iletisi 2.6, “MRNA aşısı insan genleri değiştirilmek isteniyor” yüzde 2, “Aşı ile insanlara ip takılmak isteniyor” yüzde 1.2, “Aşı insanları kısır yapıyor” yüzde 1.2, “Hitlerin “öjanik programı” uygulanıyor, amaç insanlığı tek bir modele çevirmektir” ve “Bill Gates: Aşılar ile dünya nüfusu yüzde 10-15 oranında düşürebiliriz” iletisinin 0.7 oranında yer aldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 4

#Aşızorbalığınadiren Hashtagi'nde Yer Alan Komplu Teorileri

	Sayı	Oran(%)
Pandemi, yenedünya düzeni için küresel güçlerin oluşturduğu bir plandır.	12	8
Mrna aşıları ile insan nesli yok edilmek isteniyor.	2	1.4
Mrna aşıları ile insan genleri değiştiriliyor.	4	3
Mrna aşıları ile insan nüfusu kontrol edilmek isteniyor.	1	0.7
Mrna aşıları ile insan vücuduna ip takılıyor.	-	-
Covid 19 aşıları ile ülkede ve tüm dünyada vaka sayılarında artış yaşandı.	-	-
Covid 19 aşıları yeni hastalıkların oluşumuna yol açıyor.	8	6
Covid 19 aşılarında insanlar kobay olarak kullanılıyor.	5	3
Aşı insanları kısır yapıyor.	-	-
Covid 19 biyolojik bir silahtır.	1	0.7
Diğer	112	77
TOPLAM	145	100

Tabloda “Pandemi yeni dünya düzeni için küresel güçlerin oluşturduğu bir plandır” komplu teorisi yüzde 8, “Covid 19 aşıları yeni hastalıkların oluşumuna yol açıyor” komplu teorisi yüzde 6, “Covid 19 aşılarında insanlar kobay olarak kullanılıyor” komplu teorisi yüzde 3, “MRNA aşıları ile insan genleri değiştiriliyor” komplu teorisi yüzde 3, “MRNA

aşları ile insan nesli yok edilmek isteniyor” komplo teorisi yüzde 1.4, “MRNA aşları ile insan nüfusu kontrol edilmek isteniyor” ve “Covid 19 biyolojik bir silahtır” komplo teorileri yüzde 0.7 oranında yer almaktadır.

Tablo 5

#Aşızorbalığınadiren Hashtagi'nde Yer Alan Komplo Teorileri İletileri

	Sayı	Oran (%)
Bill Gates ve George Saros, İngiltere'deki Covid test üreticisini satın aldı.	1	0.6
İnsan genetiğini değiştirmek için kodlanmış bir aşıdır.	4	3
Pandemi, küresel güçlerin planıdır.	9	6
Fatih Erbakan: “Covid 19 Siyonizm tarafından üretilmiş, maliyeti düşük faili meçhul bir biyolojik silahtır”.	2	1.4
Aşı ile insan nesli tükenecek.	2	1.4
Aşılar farklı hastalıkların oluşmasına neden olacak/İnsan hayatı tehlikeye atılıyor.	8	9
Biontech ve Sinovac aşlarında insanlar denek olarak kullanılıyor.	5	4
Aşı olmak evangelizm kurallarına uymak, yeni dünya düzeninin kölesi olmaktır.	1	0.6
Diğer	29	74
TOPLAM	145	100

Tabloda “Aşılar farklı hastalıkların oluşmasına neden olacak/İnsan hayatı tehlikeye atılıyor” yüzde 9, “Pandemi, küresel güçlerin planıdır” yüzde 6, “Biontech ve Sinovac aşlarında insanlar denek olarak kullanılıyor” yüzde 4, “İnsan genetiğini değiştirmek için kodlanmış bir aşıdır” yüzde 3, “Fatih Erbakan: “Covid 19 siyonizm tarafından üretilmiş, maliyeti düşük faili meçhul bir biyolojik silahtır” yüzde 1.4, “Aşı ile insan nesli tükenecek” yüzde 1.4, “Bill Gates ve George Saros, İngiltere'deki Covid test üreticisini satın aldı” ve “Aşı olmak evangelizm kurallarına uymak, yeni dünya düzeninin kölesi olmaktır” iletileri yüzde 0,6 oranında yer almaktadır.

Tablo 6

#Aşıdeğilbiyolojiksilah Hashtag'inde Yer Alan Komplo Teorileri

	Sayı	Oran(%)
Pandemi, yeni dünya düzeni için küresel güçlerin oluşturduğu bir plandır.	10	6
Mrna aşları ile insan nesli yok edilmek isteniyor.	1	0.6
Mrna aşları ile insan genleri değiştiriliyor.	1	0.6
Mrna aşları ile insan nüfusu kontrol edilmek isteniyor.	2	1.2
Mrna aşları ile insan vücuduna çip takılıyor.	2	1.2
Covid 19 aşları ile ülkede ve tüm dünyada vaka sayılarında artış yaşandı.	5	3

Covid 19 aşıları yeni hastalıkların oluşumuna ve ölümlere yol açıyor.	3	1.8
Covid 19 aşılarında insanlar kobay olarak kullanılıyor.	3	1.8
Aşı insanları kısır yapıyor.	-	-
Mrna aşısı biyolojik bir silahtır.	6	3.6
Diğer	142	80.2
TOPLAM	175	100

Tabloda “Pandemi, yeni dünya düzeni için küresel güçlerin oluşturduğu bir plandır” yüzde 6, “MRNA aşısı biyolojik bir silahtır” yüzde 3.6, “Covid 19 aşıları ile ülkede ve tüm dünyada vaka sayılarında artış yaşandı” yüzde 3, “Covid 19 aşıları yeni hastalıkların oluşumuna ve ölümlere yol açıyor” ve “Covid 19 aşılarında insanlar kobay olarak kullanılıyor” yüzde 1.8, “MRNA aşıları ile insan nüfusu kontrol edilmek isteniyor” ve “MRNA aşıları ile insan vücuduna çip takılıyor” yüzde 1.2, “Mrna aşıları ile insan nesli yok edilmek isteniyor” ve “Mrna aşıları ile insan genleri değiştiriliyor” yüzde 0.6 oranında yer almaktadır.

Tablo 7

#Aşıdeğilbiyolojiksilah Hashtagi 'nde Yer Alan Komplu Teorileri İletileri

	Sayı	Oran (%)
İnsanlar kobay olarak kullanılıyor.	3	1.8
Aşıların amacı iyileştirmek değil, insan nüfusunu yok etmek.	2	1.2
Aşılar ağır hastalıklar ve ölümlere sebep olacak.	3	1.8
Sahte salgın politikalarıyla yeni dünya düzeni oluşturulmak isteniyor.	10	6
MRNA aşıları ile küresel gerçek bir pandemi başlayacak.	1	0.6
MRNA aşıları ile insan vücuduna çip takılıyor.	2	1.2
Aşıların içindeki “Grafen oksit” hammaddesi frekans ve elektrik verilince tepkimeye giriyor.	5	3.3
Man Adası'nda yetişkinlerin yüzde 80'i aşılandı ve aşılama başladıktan sonra vakalar dokuz kat arttı.	2	1.2
2015 yılında hematolojik bir biyolojik silah olarak kullanılmak üzere “Grafen oksit” için patent geliştirildi.	1	0.6
Erbakan: “Covid 19, Siyonizm tarafından üretilmiş, maliyeti düşük biyolojik bir silahtır”.	2	1.2
Aşı vaka artışını engellemiyor. İngiltere'de neredeyse toplumun tamamı aşılandı fakat günlük vaka artışı 50 binleri geçti.	1	0.6
Aşı vaka artışını engellemiyor. Ülkemizde 7 aydır yoğun bir şekilde aşılama yapılıyor. Geçen yılın aynı gününe göre vaka sayısı 12 kat, ölüm oranı 3,3 kat arttı.	1	0.6
Aşı vaka artışını engellemiyor. Norveç 2024 yılında teslim edilmek üzere 3.4 milyon adet ceset torbası sipariş etti.	1	0.6
Aşı biyolojik silahtır.	3	1.8
Ülkemizde 7 aydır yoğun bir şekilde aşılama yapılıyor. Geçen yılın aynı gününe göre vaka sayısı 12 kat, ölüm oranı 3,3 kat arttı.	2	1.2

Bizleri Grafen Oksit ile zehirliyorlar. 22 yıl önce tavşanlar üzerinde deney yapıyorlardı, şimdi bizim üzerimizde deney yapılıyor.	1	0.6
Aşı, insanlarda denenene ve elimizde bilimsel data olmayan gen terapisi dir.	2	1.2
Bill Gates'in fon sağladığı Amerika'daki Cincinnati Hastanesi'nde bir müddet çalışan Mehmet Ceyhan'ın kolundaki bileklikten daha önce hiçbir doktorda görmemiş tim.	1	0.6
Diğer	131	75
TOPLAM	175	100

Tabloda “Sahte salgın politikalarıyla yeni dünya düzeni oluşturulmak isteniyor” yüzde 6, “Aşıların içindeki Grafen Oksit hammaddesi frekans ve elektrik verilince tepkimeye giriyor” yüzde 3.3, “İnsanlar kobay olarak kullanılıyor” , “Aşılar ağır hastalıklar ve ölümlere sebep olacak” yüzde 1.8, “Aşıların amacı iyileştirmek değil, insan nüfusunu yok etmek”, “MRNA aşıları ile insan vücuduna çip takılıyor”, “Erbakan: “Covid 19, Siyonizm tarafından üretilmiş, maliyeti düşük biyolojik bir silahtır”, “Aşıların amacı iyileştirmek değil, insan nüfusunu yok etmek”, “MRNA aşıları ile insan vücuduna çip takılıyor”, “Erbakan: “Covid 19, Siyonizm tarafından üretilmiş, maliyeti düşük biyolojik bir silahtır”, “Man Adası’nda yetişkinlerin yüzde 80’i aşılandı ve aşılama başladıktan sonra vakalar dokuz kat arttı”, “Aşı, insanlarda denenene ve elimizde bilimsel data olmayan gen terapisi dir” yüzde 1.2, “MRNA aşıları ile küresel gerçek bir pandemi başlayacak”, “2015 yılında hematolojik bir biyolojik silah olarak kullanılmak üzere Grafen Oksit için patent geliştirildi”, “Aşı vaka artışını engellemiyor. İngiltere’de neredeyse toplumun tamamı aşılandı fakat günlük vaka artışı 50 binleri geçti”, “Aşı vaka artışını engellemiyor. Ülkemizde 7 aydır yoğun bir şekilde aşılama yapılıyor. Geçen yılın aynı gününe göre vaka sayısı 12 kat, ölüm oranı 3,3 kat arttı”, “Aşı vaka artışını engellemiyor. Norveç 2024 yılında teslim edilmek üzere 3.4 milyon adet ceset torbası sipariş etti”, “Bizleri Grafen Oksit ile zehirliyorlar. 22 yıl önce tavşanlar üzerinde deney yapıyorlardı, şimdi bizim üzerimizde deney yapılıyor”, “Bill Gates'in fon sağladığı Amerika'daki Cincinnati Hastanesi'nde bir müddet çalışan Mehmet Ceyhan'ın kolundaki bileklikten daha önce hiçbir doktorda görmemiş tim” yüzde 0.6 oranında yer almaktadır.

Tablo 8

#Aşıyahayır Hashtagi'nde Yer Alan Kompo Teorileri

	Sayı	Oran (%)
Pandemi, yeni dünya düzeni için küresel güçlerin oluşturduğu bir plandır.	16	7.3
Mrna aşıları ile insan nesli yok edilmek isteniyor.	4	1.8
Mrna aşıları ile insan genleri değiştiriliyor.	4	1.8
Mrna aşıları ile insan nüfusu kontrol edilmek isteniyor.	-	-
Mrna aşıları ile insan vücuduna çip takılıyor.	1	0.5
Covid 19 aşıları ile ülkede ve tüm dünyada vaka sayılarında artış yaşandı.	-	-
Covid 19 aşıları yeni hastalıkların oluşumuna yol açıyor.	2	0,9

Covid 19 aşılarında insanlar kobay olarak kullanılıyor.	1	0.5
Aşı insanları kısır yapıyor.	-	-
Aşı biyolojik silahtır.	1	0.5
Diğer	189	87
TOPLAM	218	100

Tabloda “Pandemi, yeni dünya düzeni için küresel güçlerin oluşturduğu bir plandır” yüzde 7.3, “MRNA aşıları ile insan nesli yok edilmek isteniyor”, “MRNA aşıları ile insan genleri değiştiriliyor” yüzde 1.8, “Covid 19 aşıları yeni hastalıkların oluşumuna yol açıyor” yüzde 0.9, “MRNA aşıları ile insan vücuduna çip takılıyor”, “Covid 19 aşılarında insanlar kobay olarak kullanılıyor” ve “Aşı biyolojik silahtır” komplo teorileri yüzde 0.5 oranında yer almaktadır.

Tablo 9.
#Aşıyahayır Hashtagi'nde Yer Alan Komplo Teorileri İletileri

	Sayı	Oran (%)
Şeytana tapanların ruhsatsız sıvıları için kobay değilim.	1	0.5
İnsan genetiğiyle oynanmak isteniyor.	3	1.4
Aşılar insan neslini tüketecek.	4	1.8
İngiltere’de aşı sonrasında ölü doğumlarda ciddi artış var.	1	0.5
Kardiyoloji kliniğindeki bir hemşire son zamanlarda kardiyoloji kliniklerine çok hasta geldiğini ve servisleri dolu, ölümlerin ise arttığını söyledi.	1	0.5
Kâfirler hiçbir zaman Müslümanların iyiliğini istememiştir.	1	0.5
Pandemi küresel güçler tarafından üretilmiş bir plandır.	8	3.7
Erbakan: “ABD’de pandeminin planlı bir suç operasyonu olduğuna dair bir belgesel yapıldı”.	1	0.5
Erbakan: “Covid 19 sürecinde yaşanan olayların yıllar önce Hollywood filmlerinde kullanıldığını görüyoruz”.	1	0.5
Erbakan: “Covid 19 Siyonizm tarafından üretilmiş, maliyeti düşük, faili meçhul biyolojik bir silahtır”.	2	0.9
Dünya Doktorlar Birliği: “Dünyada tıbbi bir salgın yok” açıklaması yaptı.	2	0.9
Pandemi karşıtı olan Madagaskar Devlet Başkanı, ilaç şirketleri tarafından suikasta uğradı.	3	1.4
Aşı ile insan bedenine çip takılıyor.	1	0.5
George Saros ve Bill Gates, İngiliz korona test şirketini satın aldı.	1	0.5
Ekini GDO lu yaptılar, sizi de aşı ile GDO yapacaklar. Madem aşı oldunuz, bırakın da biz de son insan nesli olarak yaşayalım.	1	0.5
Diğer	187	86
TOPLAM	218	100

Tabloda “Pandemi küresel güçler tarafından üretilmiş bir plandır” yüzde 3.7, “Aşılar insan neslini tüketecek” 1.8, “İnsan genetiğiyle oynanmak isteniyor”, “Pandemi karşıtı olan Madagaskar Devlet Başkanı, ilaç şirketleri tarafından suikasta uğradı” yüzde 1.4, “Erbakan: “Covid 19 Siyonizm tarafından üretilmiş, maliyeti düşük, faili meçhul biyolojik bir silahtır”, “Dünya Doktorlar Birliği: Dünyada tıbbi bir salgın yok açıklaması” yüzde 0.9, “İngiltere’de aşı sonrasında ölü doğumlarda ciddi artış var”, “Kardiyoloji kliniğindeki bir hemşire son zamanlarda kardiyoloji kliniklerine çok hasta geldiğini ve servisleri dolu, ölümlerin ise arttığını söyledi”, “Kafirler hiçbir zaman Müslümanların iyiliğini istememiştir”, “Erbakan: “ABD’de pandeminin planlı bir suç operasyonu olduğuna dair bir belgesel yapıldı”, “Erbakan: “Covid 19 sürecinde yaşanan olayların yıllar önce Hollywood filmlerinde kullanıldığını görüyoruz”, “Aşı ile insan bedenine çip takılıyor”, “George Soros ve Bill Gates, İngiliz korona test şirketini satın aldı”, “Ekinci GDO’lu yaptılar, sizi de aşı ile GDO yapacaklar. Madem aşı oldunuz, bırakın da biz de son insan nesli olarak yaşayalım” iletileri yüzde 0.5 oranında yer almaktadır.

Değerlendirme

Araştırmada #Aşıbiyolojiksilah Hashtagi’ndeki iletiler incelendiğinde en fazla oranda pandeminin küresel güçlerin yenedünya düzeni için oluşturduğu bir planın parçası olduğu yönündeki komplo teorisi üzerinde durulduğu görülmektedir. Buna göre Grafen Oksit bir yandan nano teknolojiyle üretilen çiplerin insan vücuduna yerleştirilmesini sağlarken, diğer yandan da beyin ve kalp damarlarında pıhtı atması gibi çeşitli sağlık sorunlarına yol açmaktadır. Araştırmada aşılama sonrasında vaka sayılarının arttığı yönündeki iddiaları içeren komplo teorilerinin yanısıra, ilaç firmalarının insanların hastalıkla ilgili korkularını besleyerek kar elde etmeyi amaçladığı yönündeki iddiaları içeren komplo teorilerinin de yer aldığı belirlenmiştir. Öyle ki, pandemi sürecinde aşılarla ilgili olarak kamuoyuna bilgi aktaran Doktor Mehmet Ceyhan’ın Bill Gates’in fon sağladığı hastanede çalıştığı, dolayısıyla onun da küresel güçlere hizmet eden bir uzman olarak konumlandırıldığı görülmektedir. Diğer bir komplo teorisi ise aşılamalarda insanların kobay olarak kullanıldığı yönündedir. Buna göre, 22 yıl önce tavşanlar üzerinde yapılan deneyler günümüzde artık Covid 19 aşıları ile insanlar üzerinde gerçekleştirilmektedir. Komplo teorilerinde aşılama sonrasında vaka sayılarının arttığı yönündeki iddiaların ise Man Adası’nda vakaların 9 kat arttığı, Norveç’in 2024 yılında teslim edilmek üzere 3.4 milyon adet ceset torbası sipariş ettiği, ülkemizde 7 aydır aşılama olmasına rağmen geçen yılın aynı gününe göre vaka sayısının 12 kat, ölüm oranının ise 3.3 kat arttığı yönündeki paylaşımlarla desteklendiği belirlenmiştir.

#Aşyahayır Hashtagi’nde elde edilen bulguların da en fazla oranda pandeminin küresel güçler tarafından hazırlanmış bir planın parçası olduğu yönündeki komplo teorisine işaret ettiği belirlenmiştir. Buna göre aslında dünyada bir salgın bulunmamaktadır ve yaşananların tamamı küresel güçler tarafından oluşturulan bir planın parçasıdır. #Aşyahayır Hashtagi’nde Yeniden Refah Partisi Genel Başkanı Fatih Erbakan’ın pandemi süreci ve Covid 19 aşılarıyla ilgili açıklamalarının içeriğini de komplo teorilerinin oluşturduğu anlaşılmaktadır. Erbakan, ABD’de pandeminin planlı bir suç operasyonu olduğuna dair bir belgeselin yapıldığında bahsederken, Hollywood’da yıllar

önce çekilmiş ve bugün yaşanan pandemi sürecini anlatan filmlere dikkat çekmektedir. Erbakan'ın iletilerinde Covid 19 aşısının Siyonizm ve Batı ülkeleri tarafından üretilen maliyeti düşük faili meçhul bir biyolojik silah olduğu yönündeki komplo teorilerinin çevrimiçi kullanıcılar tarafından paylaşıldığı görölmektedir. Araştırmada elde edilen diğer bir bulgu ise, aşular ile insanın genetiğiyle oynandığı ve insan neslinin geleceğinin tehlike altında olduğu yönündeki komplo teorileridir.

#Aşızorbalığınadiren Hashtagi'nde de benzer şekilde Covid 19 için üretilen aşular ile insan genetiğinin değiştirilmek istendiği ve pandeminin aslında yenedünya düzenini kurmak için oluşturulan bir planın parçası olarak yorumlandığı belirlenmiştir. Nitekim Bill Gates ve George Saros'un İngiltere'deki Covid test üreticisi firmayı satın aldığı yönündeki haberlerin paylaşımı ile küresel güçlerin pandeminin planlayıcısı olduğu yönündeki komplo teorisi desteklenmektedir. Bu anlamda aşı karşıtlarına göre aşı olmak yenedünya düzeninin kölesi olmak anlamına da gelmektedir. Diğer yandan Erbakan'ın "Covid 19'un Siyonizm tarafından üretilmiş maliyeti düşük faili meçhul bir silahtır" söyleminin diğer hashtagde olduğu gibi aşı karşıtları tarafından paylaşıldığı anlaşılmaktadır. Öte yandan hashtagde, aşuların farklı hastalıkların oluşumuna yol açacağı yönündeki endişelerin temelinde şekillenen komplo teorilerine rastlanılmıştır. Örneğin görölme sıklığı 100 bin de 70 olan Ülseratif Colit ve Akut Pankreatin aynı anda aşıdan sadece 48 saat sonra ortaya çıkabilmektedir.

#Aşılmayacağıım Hashtagi'nde uluslararası kamuoyunda doktorlar tarafından yapılan açıklamalarda aslında küresel bir salgın olmadığı vurgulanırken, pandemi sürecinin yenedünya düzenini oluşturmak isteyen küresel güçlerin planının bir parçası olarak yaşama geçirildiği yönündeki komplo teorilerinin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan MRNA aşısı ile insan geninin değiştirilmek ve insan neslinin tüketilmek istendiği yönünde iletiler kullanılırken, bazı yerlerde ise bu durumu açıklamak için 'soykırım' ifadesinin kullanıldığı görölmektedir. Bunun yanı sıra, MRNA aşısı ile nano teknoloji mikroçiplerin insan bedenine yerleştireildiği ve bu sayede küresel güçlerin insanları tek bir model haline getirmeyi amaçladıkları belirlenmiştir. Öte yandan araştırmada aşının kısırlığa yol açtığı ve insanların denek olarak kullanıldığı yönündeki komplo teorilerinin yanı sıra, Erbakan'ın pandeminin Siyonizm ve Batı ülkeleri tarafından planlanan bir oyunun parçası olduğu yönündeki iddiaları içeren komplo teorilerinin hashtagde yer aldığı bulgularına ulaşılmıştır.

Sonuç

Brotherten (2015: 72), MMR aşısına dönük korku salgınına birçok bakımdan 1970'lerde tomurcuklanan aşı telaşının bir uzantısı olarak yorumlarsa da, asıl meseleyi aşuların güvenliği ve bunları yapıp satanların niyetleri konusunda duyulan kaygıya dayandırmaktadır. Benzer şekilde Covid 19 pandemi sürecinde aşı karşıtlarının Covid 19 aşularıyla ilgili savunduğu komplo teorileri, çiçek hastalığı ya da MMR aşularına yönelik iddialar ile biçimsel olarak farklı görünse de özünde aynı insani kaygıları taşımaktadır. Bu insani kaygıların oluşturduğu korku iklimi ise, Covid 19 pandemi sürecinde toplumun belirli bir kesiminin aşılama konusunda olumsuz ya da kararsız bir tutum sergilemesine neden olmuştur.

Pandemi döneminde aşılama ile ilgili kararsızlığının oluşması ya da olumsuz fikirlerin güçlenmesinde aşı karşıtlarının etkisi yadsınamaz. Bu perspektifte araştırmada öncelikle olarak aşı karşıtlarının görüşlerini destekledikleri iddialarının içeriğinde hangi komplo teorilerini kullandıkları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Buna göre incelenen dört hastagde de aslında küresel bir salgın bulunmadığı, aşı karşıtlarının salgınının küresel güçlerin yenedünya düzeni için oluşturdukları planın bir parçası olduğu yönünde komplo teorisini yoğun olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. İletilerde aşının içinde yer alan Grofen Oksit maddesi sayesinde insanlara takılan nanoçipler ile insanlığın kontrol edileceği, insan genetiğinin değiştirildiği, aşılama insan neslini geleceğini tehlikeye attığı iddialarını içerdiği belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular, biyolojik silah olarak nitelendirilen aşının farklı hastalıkları tetiklediği ve aşılama sonrasında tüm dünya da vaka sayılarında artış yaşandığı yönündedir. Öte yandan iletilerde küresel güçlerin merkezinde Bill Gates ve ilaç firmalarının olduğu görülmektedir. Nitekim Bill Gates'in aşılama ile dünya nüfusunun azaltılabileceği yönündeki geçmiş yıllara ait açıklamaları içerik paylaşımlarında yer almaktadır.

Araştırmada Yeniden Refah Partisi Genel Başkanı Fatih Erbakan'ın pandemi ve Covid 19 ile ilgili ortaya attığı iddiaları içeren komplo teorilerinin de aşı karşıtları tarafından hastaglerde paylaşıldığı anlaşılmaktadır. Erbakan'ın komplo teorilerinin içeriklerine bakıldığında pandeminin ABD'de hazırlanan planlı bir suç operasyonu olduğuna dikkat çekerken, Covid 19 virüsünü ise maliyeti düşük faili meçhul biyolojik bir silah olarak tanımlamaktadır. Siyasi partilerin tamamının Covid 19 konusunda ortak hareket ettiğini ifade eden Erbakan, bu durumu Batı ülkelerini memnun etme çabasının bir parçası olarak yorumlamaktadır. Erbakan'ın pandemiyle ilgili açıklamaları Milli Görüş geleneğini oluşturan temel görüşlerden biri olan Batı karşıtlığının bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Kaynaklar

Aktay, Y. (2010). Korku ve iktidar. Pınar Yayınları.

Beck, U. (2005). Siyasallığın icadı (N. Ülner, Çev.). İletişim Yayınları. (Orijinal basım tarihi 1999).

Brotherten, R. (2018). Şüpheli zihinler (C. Taşçıoğlu, Çev.). Nemesis Yayınları.

Cinelli, M., Quattrociochi, W., Galeazzi, A., Michele, C., Brugnoli, E., Lucia Schmidt A., Zola, P., Zollo, F., Scala, A. (2020, Aralık 20). The COVID19 social media infodemic scientific report, <https://www.nature.com/articles/s41598-020-73510-5>.

Çetin, H. (2012). Korku siyaseti ve siyaset korkusu. İletişim Yayınları.

Depoux, A., Martin, S., Karafillakis, E., Preet, R., Wilder-Smith, A., Larson, H. (2020) The pandemic of social media panic travels faster than the COVID-19 outbreak, *Journal of Travel Medicine*, 27 (3). ss.1-2. <https://doi.org/10.1093/jtm/taaa031>.

Furedi, F. (2001). Korku kültürü. (B. Yıldırım, Çev.). Ayrıntı Yayınları. (Orijinal basım tarihi 2001).

Giddens, A. (2010). Modernliğin sonuğları. (E. Kuşdil, Çev.). Ayrıntı Yayınları. (Orijinal basım tarihi 1994).

Kılığarslan, Ö. (2020). Aşı karşıtlığının tarihçesi, Akademisyen Yayınevi.

Moffitt, J.D., King, C., Carley, K. (2021) Hunting conspiracy theories during the COVID-19 pandemic, *Social Media + Society*, 7 (3), ss.1-17. <https://doi.org/10.1177/20563051211043212>.

Pummerer, L., Boşhm, R., Lilleholt, L., Winter, K., Zettler, I., Sassenberg, K. (2021), Conspiracy theories and their societal effects during the COVID-19 pandemic, *Social Psychological and Personality Science*, 13 (1), ss.49-59. <https://doi.org/10.1177/19485506211000217>.

Ramsay, R. (2008). Komplo ve teori, (Ö. Mumcu, Çev.). Ulud Dağı Yayınları. (Orijinal basım tarihi 2006).

Shadi, S., Pavan, H., (2020). Conspiracy in the time of corona: Automatic detection of emerging COVID 19 conspiracy theories in social media and the news. *Journal of Computational Social Science*. 3 (5), ss.279-317. <https://doi.org/10.1007/s42001-020-00086-5>.

Sayın, E., Karaahmetoğlu, C. (2022, Ocak 18). Aşı karşıtlığının yüzlerce yıl öncesine dayanan tarihi. <https://www.trthaber.com/haber/koronavirus/asi-karsitliginin-yuzlerce-yil-oncesine-dayanan-tarihi-609051.html>.

Tomlisson, J. (1999). Küreselleşme ve kültür. (A. Eker, Çev.). Ayrıntı Yayınları. (Orijinal basım tarihi 2004).

Uluk, M. (2018). Hakikat sonrası çağda yeni medya ve yalan haberler. Dorion Yayınları.

Üren, Ç. (2022, Ocak 16). Aşı karşıtlığının yüzlerce yıllık tarihi: Nasıl doğdu? Nasıl örgütlendi? pandemiye nasıl etkisi oldu, <https://www.indyturk.com/node/322596/> <https://www.indyturk.com/node/322596/sağlık/asi-karsitligi-yuzlerce-yillik-tarihi-nasil-dogdu-nasil-orgutlendi>.

Destekleyen Kurum/Kuruluşlar: Herhangi bir kurum/kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.